

MADELEINE BERNADOTTE

KARINI GUSTAFSON-TEIXEIRA
MARIE OSKARSSON

Stella

och
hemligheten

STINA LÖVKVIST

CHILDHOOD

WORLD CHILDHOOD FOUNDATION
FOUNDED BY H.M. QUEEN SILVIA OF SWEDEN

BONNIER
FÖRLAGEN
LÄRA

Stella

och
hemligheten

LÄRARMATERIAL

**BONNIER
CARLSEN**

CHILDHOOD
WORLD CHILDHOOD FOUNDATION
FOUNDED BY H.M. QUEEN SILVIA OF SWEDEN

**BONNIER
FÖRLAGEN
LÄRA**

Kära Lärare,

Vi är så tacksamma över att just DU har valt att fördjupa dig i detta ämne och att du tillsammans med dina elever diskuterar barns rättigheter. Genom att ni talar om detta i klassrummet så hjälper ni till att bryta tystnaden kring svåra frågor som dessa. Och när eleverna får prata om vad som är acceptabla och oacceptabla beteenden gentemot sig själva och andra, uppmuntras de till att använda sitt sunda förnuft, att lita på sin magkänsla och stå upp för sig själva och andra om något inte känns bra.

Alla barn förtjänar att växa upp i en varm och kärleksfull miljö där deras röster blir hörda. En engagerad lärare är något av det mest värdefulla som ett barn kan ha i sitt liv.

Stort tack för att du vill arbeta med dessa viktiga frågor och med våra barn!

Prinsessan Madeleine

Hej!

Välkommen till lärmaterialet till boken *Stella och hemligheten*. På ett lättillgängligt och tydligt sätt presenteras här ett underlag för dig som vill arbeta mer med barnets rättigheter i din elevgrupp. Fokus ligger framförallt på två teman: att våga säga ifrån när något inte känns bra, samt att veta hur man kan tänka och vad man kan göra när man har fått ta del av någons dåliga hemlighet.

Att utgå från en vardagsnära skönlitterär berättelse när man ska närma sig stora, viktiga frågor är suveränt. I *Stella och hemligheten* upplever de nioåriga huvudpersonerna händelser och har tankar som är lätta att plocka ut och tillsammans titta på. "Nu gjorde ett av barnen i berättelsen så här, hur tänker du om det?" Ett problem blir på så vis konkret och gripbart och eftersom karaktärerna är påhittade är det fritt fram att öppet diskutera vad de eventuellt kunde ha gjort annorlunda, samtidigt som det går att identifiera sig med dem och de dilemman de går igenom.

I *Stella och hemligheten* handlar det om att flytta och lämna en förälder kvar i ett annat land. Det handlar om vänskap och relationer och det handlar om modet som krävs för att stå upp för sig själv och säga nej till till exempel stela kalas, påtvingade kramar och elaka kommentarer. Det handlar också om vuxna som inte alltid lyssnar så bra.

Kärnan i *Stella och hemligheten* är dock att Stellas nyfunna kompis Elena delar med sig av en dålig hemlighet. Hennes mammas nya kille har lyft på täcket och flåsande stått och iakttagit Elena när han har trott att hon sov. Elena är vettskrämd och vet att det här är väldigt dåligt men vill trots det inte att Stella ska berätta för någon enda människa.

- Men ... jag måste göra något! Någon måste göra något, säger Stella förtvivlat.
- Ingen kan hjälpa mig. Men det kändes ändå skönt att berätta för någon, säger Elena.

Innehåll

Introduktion	s. 6
Förslag till arbetsgång	s. 7
Barns rätt	s. 8

Bokfrågor	s. 9-11
Förslag till svar, Bokfrågor	s. 12-14

ÖVNINGAR, SAMTALSFRÅGOR OCH KOPIERINGSUNDERLAG

Om jag gick i Stellas skor	s. 15
Dilemmalappar 1	s. 16-18
Dilemmalappar 2	s. 19-21
Om hemligheter	s. 22
Om ordet nej	s. 23
Vad betyder svaret?	s. 24-25
Nej och stopp!	s. 26
Mitt område	s. 27
Hjälplistan	s. 28
Amulett	s. 29

Miniberättelser	s. 30-36
-----------------	----------

Introduktion

Syftet med lärmaterialet till *Stella och hemligheten* är att ge ingångar till några svåra ämnen, och att underlätta för dig som pedagog att på en lagom nivå samtala om tuffa händelser som barn kan råka ut för.

Det handlar om barn och barns rättigheter och att det inte alltid är så lätt att veta hur man ska göra för att göra rätt. Barn behöver kunskap om, och övning i, hur man kan säga ifrån och hur man kan be om hjälp när något är för stort och tungt för barnet självt att bära.

Huvudtemat i boken *Stella och hemligheten* är övergreppet som sker mot nioåriga Elena med fokus på dilemmat som uppstår när Stella, som själv är barn, får ta del av en så svår hemlighet. En hemlighet som man lovar att bevara hemlig, men som man egentligen känner är för tung och jobbig att bära, hur ska man tänka om den? Berättar man för någon så har man svikit sitt löfte. Berättar man inte så fortsätter personen som delade sin hemlighet kanske att råka illa ut. Idéer till samtalsfrågor kring hemligheter finns här i lärmaterialet.

Ett annat genomgående tema i boken är att våga och kunna göra sin röst hörd även när det känns svårt, jobbigt eller pinsamt. Att säga ifrån till en främmande vuxen kan vara läskigt – och minst lika laddat kan det kännas att säga ifrån till en vuxen som man känner väl.

Tänk på att vara extra lyhörd för din elevgrupp då det kan vara känsligt att prata om besvärliga, obehagliga saker. Någon kan sitta med en egen dålig hemlighet i sitt bagage medan en annan aldrig har ägnat saken en tanke. Det ska alltid vara okej i gruppen att avstå från att svara eller att säga pass till en övning. Du som pedagog känner av om och när det är dags att bryta och göra något helt annat. Säg då att det är dags att avsluta och att ni kommer att fortsätta vid ett annat tillfälle. Naturligtvis följer du, vid behov, upp enskilt med en elev.

I materialet pratas inte uttalat om sexuella övergrepp och sexuella kränkningar men exempel finns på situationer då det är det som det rör sig om. Läs alltid noggrant igenom en övning innan du genomför den med dina elever, för att ta ställning till om den är lämplig i just din elevgrupp, just då.

Kom ihåg att du som arbetar med barn har skyldighet att anmäla din oro till socialtjänsten om oro för ett barn uppstår. Det är dock inte din uppgift att "hitta bevis" för att ett barn far illa, din oro räcker som skäl för en anmälan.

Arbetet med *Stella och hemligheten* och tillhörande lärmaterial kan väcka reaktioner. Var, som annars också, uppmärksam på elevernas signaler, utan att för den skull vara missnöjsksam. Tänk på att det kan vara du som är en elevs "viktiga vuxna". Lyssna alltid på ett barn som vill berätta något och var medveten om att det kan ta tid att få ur sig en dålig hemlighet.

Du som är vuxen och arbetar med barn kan gärna läsa mer om övergrepp mot barn på exempelvis Childhoods sajt:

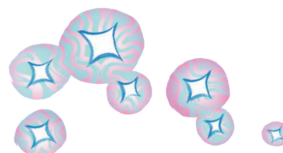
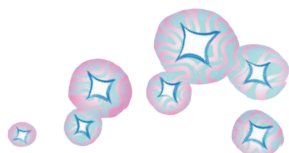
<https://childhood.se/lyssna-tala-ge/>

Förslag till arbetsgång

- Presentera *Stella och hemligheten* som er nya högläsningbok.
- Introducera boken genom att tillsammans titta på titeln och omslagsillustrationen och prata om vad ni tror att boken handlar om.
 - o Hur många barn ser du?
 - o Vem är Stella, tror du?
 - o Hur ser barnen ut att känna sig?
 - o Vad har ett av barnen på armen?
 - o Vad är en hemlighet?
 - o Finns det olika slags hemligheter?
 - o Vad kan en bra hemlighet vara?
 - o Vad kan en dålig hemlighet vara?
- Använd avsnittet Barns rätt som underlag och undervisa om FN:s konvention för barnets rättigheter, den så kallade Barnkonventionen.
- Förklara att barnen i *Stella och hemligheten* stöter på vissa svårigheter och att ni kommer att prata mer om det.
- Läs boken tillsammans, kapitelvis.
- Efter varje kapitel finns, här i lärmaterialet, frågor att svara på gemensamt.
- När boken är utläst kan det passa att göra övningen Om du gick i Stellas skor.
- Övriga kopieringsunderlag och övningar passar att göra när som helst, ni behöver inte ha läst färdigt hela boken.
- Miniberättelserna passar bäst att använda då *Stella och hemligheten* är avslutad. Det är fristående småberättelser med öppna slut, tänkta att fungera som samtalsingångar och fortsättning på arbetet med jobbiga situationer och dåliga hemligheter.

Lycka till med ett mycket viktigt arbete!

Katarina Neiman Hedensjö

Barns rätt

FN:s konvention om barnets rättigheter, eller barnkonventionen som den ofta kallas, antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989. Riksdagen har tagit beslut om att barnkonventionen ska bli en del av svensk lag från 1 januari 2020.

BARNKONVENTIONENS HUVUDPRINCIPER

- Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras.
- Barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barnet.
- Varje barn har rätt att överleva, leva och utvecklas.
- Barn har rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör dem. När åsikterna beaktas ska man ta hänsyn till barnets ålder och mognad.

Titta gärna på YouTube-klippet “Vad är barnkonventionen”, publicerat av Barnombudsmannen 24 augusti 2018, för en sammanfattning.

<https://youtu.be/2M15zu6-fuE>

Så här skriver Barnombudsmannen om några av barnets rättigheter som är aktuella för det här materialet:

- De som bestämmer om sådant som rör dig ska tänka på vad som är bäst för dig. Du har rätt att säga vad du tycker. Vuxna måste lyssna på din åsikt.
- Du har rätt att få information om sådant som rör dig och ditt liv. Du ska också få veta vad som händer i världen. Den som berättar något för dig måste göra det så att du förstår.
- Ingen annan är som du. Du har rätt att vara den du är. Det är du som bestämmer över din kropp, dina känslor och dina tankar.
- Ingen får göra dig illa. Du har rätt till skydd mot allt som kan skada dig. Om du blir illa behandlad ska du kunna få stöd och hjälp.

FÖRÄLDRAR OCH ANDRA VUXNA FÅR INTE:

→ Hota ...	→ Slå ...
→ Skrämma ...	→ Låsa in ...
→ Glömma bort ...	→ Säga elaka saker till eller om ...

DIG!

VEM ÄR BARN?

Man räknas som barn tills man har fyllt 18 år.

VEMS ANSVAR?

När vuxna gör dumma saker mot barn är ansvaret alltid den vuxnas! Det är aldrig barnets fel, även om barnet kanske har gjort sådant som man inte ska eller får.

Bokfrågor

Samtala om frågorna gemensamt, efter att ni har läst klart kapitlet.

Kapitel 1

1. Vem är Ted?
2. Varför blir Stella inte så glad för Camillas present, tror du?
3. Vad får Stella av sin pappa?
4. Vem ringer till Stella?

Kapitel 2

1. Vem är Raymond?
2. Var är Stellas mamma?
3. Hur känns det för Stella att hennes mamma inte är där, tror du?
4. Vad har mamma haft för hemlighet, som hon nu berättar?
5. Hur känner Stella sig efter samtalet?

Kapitel 3

1. Vad tänker Stella om att börja i en ny skola?
2. Vad är en skoluniform?
3. Hur känner Stella kring att hon ska få ett nytt syskon?
4. Hur skulle du känna om du fick veta att du skulle få ett nytt syskon?
5. Vem är Bosse?
6. Pappa säger att Stella måste visa eller säga vad hon vill och vad hon känner.
Vad tänker Stella då?

Kapitel 4

1. Vem är Elena?
2. Elena ställer inte en massa frågor. Vad tycker Stella om det?
3. Hur känner sig Stella på vägen hem?
4. Vad får Stella av Elena?
5. Vad är speciellt med det som Stella får av Elena?
6. Tror du att vissa föremål kan vara lite magiska och liksom hjälpa en med saker?

Kapitel 5

1. Vad ser Stella i hallen när hon kommer in?
2. Vad är annorlunda med det från vad hon är van vid i New York?
3. Vad känner Stella om sitt kalas?
4. Vem är Ali?
5. Hur gör moster Charlotte när hon hälsar på Stella?
6. Varför blir Camilla arg på Stella?
7. Hur tänker Stella om Teds sätt att vara?
8. Tycker du att Stella gjorde rätt som gick ifrån kalaset?

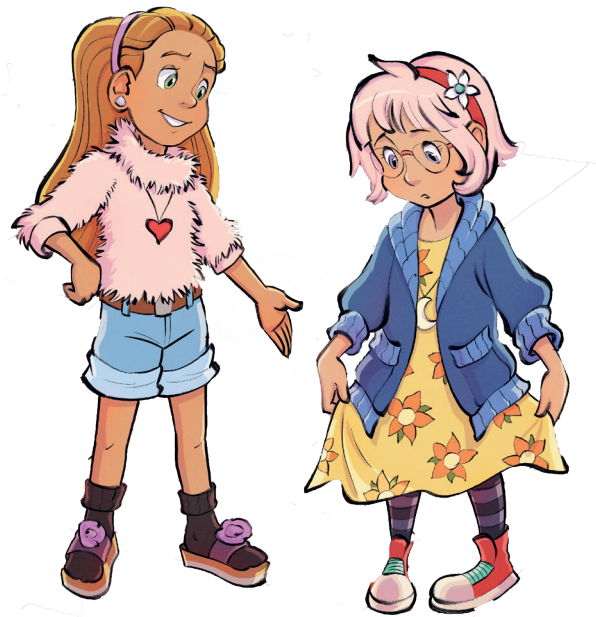

Kapitel 6

1. Camilla ordnar så att Stella får sällskap till skolan. Vad tycker Stella om det?
2. Hur tycker du att Camilla kunde ha gjort istället?
3. Är Stella glad att det är dagen då hon ska spela tennis?
4. Hur känner sig Stella när hon får reda på att Camilla har berättat för Ali om hennes mamma och den nya bebisen?
5. Stella säger ifrån till Ali, hur?

Kapitel 7

1. Varför försöker Amira och Isabelle bli vän med Stella, tror du?
2. Elena undviker Isabelle och Amira, varför tror du?
3. Vad säger Ali om Elena?

Kapitel 8

1. Vem är Luka?
2. Varför blir Ted arg?
3. Camilla blir ledsen, varför då?
4. Vad säger Stella när hon säger ifrån till sin mamma i telefon den kvällen?
5. Hur reagerar hennes mamma då?

Kapitel 9

1. Vad säger Elena och Ali när Stella råkar säga att hon längtar hem?
2. Vad säger Ali om kramar?
3. Vad skulle du säga till en kompis som var ledsen och längtade efter någon?

Kapitel 10

1. Vad gör Stella när Charlotte vill krama henne?
2. Hur reagerar Charlotte då?
3. Varför är det ibland svårt att säga ifrån när man inte vill göra något, tror du?
4. Vad säger Elena om stoppkort?
5. När vill Ali använda stoppkortet säger han?

Kapitel 11

1. Vem ska passa Elena på kvällen?
2. Hur reagerar Elena när hon får reda på det?
3. Elena säger att hon inte vill prata om det, när Stella frågar om Elenas mammas pojkvän.
Varför, tror du?
4. Vad berättar Elena sedan för hemlighet för Stella?
5. Vem hör också hemligheten?
6. Vad säger Stellas mamma om dåliga hemligheter på kvällen?

Kapitel 12

1. Vad säger Stella till Isabelle och Amira?
2. Hur känner Elena, när Stella säger ifrån, tror du?
3. Vad säger Ted om kompisar?

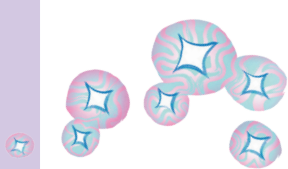
Kapitel 13

1. Varför kommer Stellas pappa och hämtar henne efter skolan?
2. Stella har Elenas dåliga hemlighet, och samtidigt en annan hemlighet. Minns du vilken?
3. Vad känner Stella när Elena går hem ensam?
4. Vad gör Stellas pappa när Stella berättar hemligheten?
5. Hur känner Stella när hon har berättat för pappa, tror du?

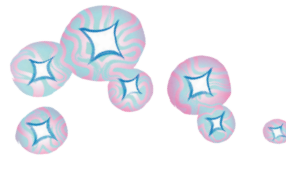
Kapitel 14

1. Vad säger Elena om att Stella berättade hennes hemlighet?
2. Hur slutar berättelsen?

Förslag till svar - Bokfrågor

Kapitel 1

1. Ted är Stellas bonus-storebror.
2. Förslag: Kanske för att hon inte själv har hunnit tänka på vilka aktiviteter hon vill gå på i sitt nya land.
3. En mobiltelefon.
4. Stellas mamma ringer till Stella.

Kapitel 2

1. Raymond är Stellas mammas vän (och numera pojkvän).
2. Stellas mamma är kvar i New York, där även Stella och pappan med familj bodde, tills nu.
3. Förslag: Det känns ovant och tomt, Stella saknar sin mamma.
4. Mamman väntar barn, Stella ska få ett syskon (och Raymond är pappan).
5. Hon känner sig tom och ledsen.

Kapitel 3

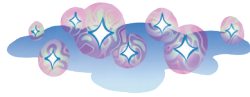
1. Stella är orolig att hon inte ska få några vänner i sin nya skola.
2. I Stellas förra skola hade alla skoluniform, dvs. särskilda, likadana kläder som skolan bestämt.
3. Förslag: Stella känner sig utanför när mamman är långt borta med Raymond och bebisen i magen. Hon är rädd att mamman inte ska ha tid för henne.
4. Öppet svar.
5. Bosse är Alis hund.
6. Förslag: Stella tänker att pappan kanske inte alls vill höra vad hon egentligen känner, han vill nog bara höra att allt är toppen, tror hon.

Kapitel 4

1. Elena är Stellas klasskompis, de blir vänner redan första dagen.
2. Stella tycker att det är skönt att Elena inte frågar om allt.
3. Stella känner sig gladare och lättare i sinnet för att hon har fått en ny vän.
4. Stella får en vacker sten av Elena.
5. Stenen som Stella får kan skifta färg och Elena säger att hon tror att den är magisk.
6. Öppet svar.

Kapitel 5

1. Stella ser en hel hög med skor.
2. I Sverige tar vi av oss skorna inomhus, det brukar man inte göra i USA.
3. Förslag: Stella tycker inte om sitt kalas, det känns stelt eftersom hon inte känner gästerna. Hon tycker också att Camilla borde ha lyssnat på henne.
4. Ali är Stellas klasskompis. Han är också son till bonusmammans kompis.
5. Moster Charlotte kramar om Stella och pussar henne på kinden.
6. Camilla blir arg för att Stella ger Axel tårta.
7. Hon är imponerad att Ted vågar göra som han vill och säga ifrån när det är någon han inte gillar.
8. Öppet svar.

Kapitel 6

1. Stella vill inte att Camilla ska bestämma vem hon ska gå med, hon har inte lust att gå med Ali.
2. Förslag: Camilla borde ha lyssnat på Stella och inte bestämt att de ska gå tillsammans när Stella inte ville det.
3. Nej hon är inte glad (men hon gör det för att de vuxna ska bli nöjda).
4. Förslag: Hon känner sig sviken. Camilla har berättat något som Stella inte tycker att hon borde ha gjort.
5. Förslag: Stella säger att Ali borde tänka på att det kanske inte alls är kul när hundar hoppar upp och vill leka, när man inte är beredd. Hon säger också att Ali inte kan veta hur hon känner om att flytta.

Kapitel 7

1. Förslag: Amira och Isabelle verkar tycka att det är coolt att Stella har bott i New York.
2. Förslag: Isabelle och Amira säger en elak kommentar till Elena på morgonen.
3. Ali säger att Elena inte riktigt är sig själv (inte så glad som hon brukar vara).

Kapitel 8

1. Luka är Stellas och Teds tennistränare.
2. Förslag: Ted blir arg för att hans mamma har bestämt att han ska spela tennis fast han egentligen inte vill.
3. Förslag: Camilla blir ledsen eftersom hon trodde att Ted skulle tycka om tennis, och eftersom han säger att hon bestämmer för mycket.
4. Förslag: Stella säger att mamman måste lyssna bättre. Stella har själv löst problemet med tennisen.
5. Förslag: Hennes mamma förstår att hon har lyssnat dåligt på vad Stella säger och hon lovar att bli bättre på det.

Kapitel 9

1. Elena och Ali säger att de fattar att Stella saknar sina gamla kompisar och att de gärna vill vara hennes vänner.
2. Ali säger att man inte måste kramas om man inte vill.
3. Öppet svar.

Kapitel 10

1. Stella säger ifrån, hon säger att hon inte är särskilt kramig av sig.
2. Förslag: Hon blir förvånad för hon har inte tänkt på att Stella kanske inte känner sig bekväm att kramas. Men hon lyssnar på vad Stella säger och förstår att hon tycker att det är för tidigt med kramar eftersom de inte känner varandra.
3. Förslag: Ibland kan det vara svårt att säga ifrån för att man inte vill såra personen. Ibland kanske man är rädd att personen blir ledsen eller arg.
4. Elena säger att man borde ha stoppkort som fungerade i verkligheten.
5. Ali skämtar och säger att han vill använda stoppkortet för att slippa göra läxor m.m.

Kapitel 11

1. Elenas mammas pojkvän ska passa henne.
2. Hon blir arg och kastar ifrån sig telefonen.
3. Förslag: Någonting dåligt har hänt.
4. Elena berättar att mammans pojkvän har kommit till hennes rum på kvällen och stått och tittat på henne på ett väldigt obehagligt sätt, när han trott att hon sov.
5. Ali hör också hemligheten, genom dörren.
6. Förslag: Stellas mamma säger att vissa hemligheter är för tunga för ett barn att bära själv.

Kapitel 12

1. Stella säger ifrån till Isabelle och Amira, hon säger att de ska låta alla klä sig som de vill.
2. Förslag: Elena blir glad att Stella säger ifrån för hennes skull. Det känns bra när någon hjälper en att svara på elaka kommentarer.
3. Ted säger att riktiga kompisar är sådana som man kan lita på.

Kapitel 13

1. Stellas pappa kommer och hämtar henne för att han vill umgås och spela tennis med henne.
2. Den andra hemligheten är att Ali har hört och vet om Elenas hemlighet, utan att Elena vet det.
3. Förslag: Stella känner sig orolig när Elena går hem ensam.
4. Stellas pappa säger att han lyfter ansvaret från Stella och tar över det själv. Han hittar också på en plan för kvällen, att de ska hämta Elena och säga att det är bestämt att hon ska sova hos Stella.
5. Förslag: Stella känner sig lättad över att pappa har "tagit över" hemligheten och kommer att hjälpa Elena.

Kapitel 14

1. Elena säger att Stella inte kan hålla hemligheter men sedan säger hon att det var bra att Stella berättade om den här hemligheten för en vuxen.
2. Förslag: Berättelsen slutar med att Elena mår bra. Prata gärna vidare om hur ni tror att allt löste sig.

Om jag gick i Stellas skor ...

INLEDNING

Gör plats och markera en ca 8 meter lång linje på golvet. Lägg ut skyltar med de fem orden längs linjen. Berätta att uttrycket ”gå i någons skor” betyder att tänka sig in i en annan persons situation och att eleverna nu ska få föreställa sig några av sakerna som händer Stella.

KUL

INGA PROBLEM

SÅDÄR

JOBBIGT

HEMSKT

ÖVNING

Läs upp ett påstående i taget och låt eleverna ställa sig där de vill på ”skalan”. Låt gärna någon som vill berätta varför den ställde sig vid det ordet.

HUR TÄNKER DU OM OLIKA SAKER SOM HÄNDER STELLA?

- Stella flyttar till Sverige med sin pappa och hans nya familj.
Att flytta till ett nytt land med en del av familjen, för mig hade det känts ...
- Stella börjar i en ny skola.
Att börja i en ny skola, för mig hade det känts ...
- Stella börjar spela tennis för att hennes bonusmamma vill det.
Att börja med en aktivitet för att någon annan vill det, för mig hade det känts ...
- Stella får veta att hon ska få ett till syskon.
Att få veta att man ska få ett nytt litet syskon, för mig hade det känts ...
- Stella blir kramad av sin bonusmammans moster.
Att bli kramad av en främmande släkting, för mig hade det känts ...
- Stella är med på sitt kalas fast hon egentligen inte vill.
Att någon har ordnat ett kalas för mig, som jag inte vill ha, för mig hade det känts ...
- Stella säger ifrån till Amira och Isabelle när de är elaka mot Elena.
Att säga ifrån till två klasskompisar som är elaka mot någon, för mig hade det känts ...
- Stella säger ifrån till Ali och hans hund Bosse.
Att säga ifrån till en person och personens hund, för mig hade det känts ...
- Stella får höra en dålig hemlighet av sin kompis Elena.
Att få höra en dålig hemlighet av en kompis, för mig hade det känts ...
- Stella berättar hemligheten för pappa trots att hon har lovat att vara tyst.
Att berätta en dålig hemlighet, för mig hade det känts ...

Dilemmalappar 1

INLEDNING

Berätta för eleverna att det ibland kan vara svårt att veta HUR hemlig en hemlighet är eller om det ens ÄR en hemlighet. Det kan också vara svårt att veta vad som kommer att hända om man berättar.

Om man är osäker så kan det vara bra att berätta hemligheten för EN annan person, gärna en vuxen som man litar på, så kan den hjälpa till och säga hur man kan tänka och vad man kan göra. Förbered eleverna på att det inte alltid finns ett självklart svar, som är "rätt", i den här övningen.

ÖVNING

Kopiera och klipp ut så att det finns lappar till alla. Är ni helklass så kan två elever få samma fråga, det går bra eftersom svaren kan variera. Låt en elev i taget dra en lapp, läsa högt och svara hur hen tänker, alternativt kan du som pedagog läsa lappen.

ÄR DET HÄR EN HEMLIGHET?

DRA EN LAPP OCH LÄS. FÖRKLARA GÄRNA HUR DU TÄNKER.

**Du såg att Aron tog fyra pannkakor fast man bara fick ta tre.
Ska du berätta? Varför? För vem?**

**Du hörde att Lea sa en jätteelak sak om din klasskompis Marek.
Ska du berätta? Varför? För vem?**

**Du vet att Saga är rädd för sin barnvakt för att han har gjort
dåliga saker mot henne.
Ska du berätta? Varför? För vem?**

**Du såg att Freddie som jobbar på fritids höll fast ett barn mot
väggen och skällde.
Ska du berätta? Varför? För vem?**

**Du läste ett fult ord som någon hade skrivit på väggen inne på toa.
Ska du berätta? Varför? För vem?**

**Du vet vad din storasyster ska få i födelsedagspresent och hon
tjatar att du ska säga det till henne?
Ska du berätta? Varför?**

**Du hörde att dina föräldrar bråkade jättemycket och pappa skrek
att han vill skiljas.
Ska du berätta? Varför? För vem?**

**Du läste en snap att din kompis ska flytta till USA men du vet att
det inte är sant.
Ska du berätta? Varför? För vem?**

**Du såg att mannen i simhallen fotade dig.
Ska du berätta? Varför? För vem?**

Dilemmalappar 2

INLEDNING

Berätta för eleverna att den här övningen liknar Dilemmalappar 1 men nu har personen tydligt sagt att hemligheten ÄR hemlig och bitt dig att INTE berätta. Då kan det ÄNDÅ vara så att man ska berätta för någon.

Påminn gärna om att ifall man är osäker så kan det vara bra att berätta hemligheten för EN annan person, gärna en vuxen som man litar på, så kan den hjälpa till och säga hur man kan tänka och vad man kan göra. Förbered eleverna på att det inte heller här alltid finns ett självklart svar.

ÖVNING

Kopiera och klipp ut så att det finns lappar till alla. Låt en elev i taget dra en lapp, läsa högt och svara hur hen tänker, alternativt kan du som pedagog läsa lappen.

SCH, SÄG INGET! DET ÄR EN HEMLIGHET.

DRA EN LAPP OCH LÄS. FÖRKLARA GÄRNA HUR DU TÄNKER.

**Brita ska få en hund på påsklovet men hon vill inte att alla ska veta det i förväg.
Ska du berätta? Varför? För vem?**

**Malte har gjort stopp i toaletten och nu svämmar det över när man spolar men
han ber dig att inte säga något.
Ska du berätta? Varför? För vem?**

**Ingrid säger att hon kommer att bjuda alla utom Freja på sitt kalas men om du
berättar det för någon så kommer hon inte att bjuda dig heller.
Ska du berätta? Varför? För vem?**

**Michael visar att han har fått en bild av en naken man till sin mobil men du är
dödens om du berättar det för någon, säger han.
Ska du berätta? Varför? För vem?**

**Kristina har gjort en musikvideo där hon har jättemycket smink och väldigt lite
kläder. Hon tänker lägga ut den på YouTube och du får absolut inte säga något
till de vuxna.
Ska du berätta? Varför? För vem?**

**Din mormor berättar att hon är sjuk och du blir jätteledsen. Hon säger att du
inte får säga något till någon.
Ska du berätta? Varför? För vem?**

Samira säger att hennes trosor försvinner från tvättstugan och det är säkert någon äcklig gubbe som samlar på barntrosor, men du får inte säga det till någon.

Ska du berätta? Varför? För vem?

Calle berättar att hans tränare har fotat honom i omklädningsrummet med bara kalsongerna på. Han vill inte att du berättar om det för någon.

Ska du berätta? Varför? För vem?

José visar att han har fått konstiga meddelanden till sin mobil från en skum person men du får inte berätta för då får han kanske inte ha sin mobil kvar.

Ska du berätta? Varför? För vem?

Hassan ska fråga chans på en tjej i andra klassen på discot på fredag och han vill inte att någon ska få veta det i förväg, bara du.

Ska du berätta? Varför? För vem?

Mona visar att hon har ett stort blåmärke på armen för att hennes pappa har tagit jättehårt i hennes arm men du får absolut inte säga det till någon.

Ska du berätta? Varför? För vem?

Jamilah har hittat en cigarett och vill att du ska filma när hon låtsas att hon röker den. Hon säger åt dig att vara tyst om saken.

Ska du berätta? Varför? För vem?

Om hemligheter

SAMTALA OM HEMLIGHETER

Samtala om skillnaden mellan bra hemligheter och dåliga. En bra hemlighet är något man blir glad av. En dålig hemlighet är tung och jobbig att bära, någon råkar illa ut eller kan komma att råka illa ut.

VAD KAN EN BRA HEMLIGHET VARA?

VAD KAN EN DÅLIG HEMLIGHET VARA?

Berätta att ett tips kan vara att fråga sig: "är det här en sak som kan vara dålig eller farlig för någon?", när man får höra en hemlighet. Om det är så, så är det en dålig hemlighet och då ska man berätta den för en vuxen som man litar på. Om man är osäker på om det kan vara dåligt eller farligt för någon, så kan man ändå berätta för en vuxen som man litar på och då kan den vuxna hjälpa en att avgöra.

... om att berätta för en kompis

Det är viktigt att inte gå och bära på en dålig hemlighet i ensamhet. Någon som har varit med om svåra saker vill oftast berätta om det. Det är vanligt att barn berättar sin hemlighet för en kompis. Många tycker att det hjälper och känns skönt. Ändå är det viktigt att också berätta för en vuxen så att man kan få hjälp.

OM DU SKULLE BERÄTTA EN DÅLIG HEMLIGHET FÖR NÅGON, HUR SKULLE DU DÅ VILJA BLI BEMÖTT?

VAD TYCKER DU ATT EN KOMPIS SKA GÖRA SOM FÅR HÖRA EN DÅLIG HEMLIGHET?

VAD TYCKER DU ATT EN VUXEN SKA GÖRA SOM FÅR HÖRA HEMLIGHETEN?

... om en kompis berättar för dig

Det kan kännas tungt att få veta en dålig hemlighet. Den som varit med om något dåligt och dumt berättar oftast först för någon som den litar på. Är du den personen? Då är du en viktig kompis som fått ta emot ett stort förtroende. Att du lyssnar är till hjälp för din vän. Fortsätt att vara en kompis som vanligt och gör vanliga saker som ni brukar. Fortsätt att lyssna och hålla kontakt med din vän. Visa att du tar personen på allvar. Välj sedan en vuxen som du litar på och berätta om den dåliga hemligheten, så att du får hjälp med vad du kan göra.

HUR HJÄLPER MAN EN VÄN SOM HAR EN HEMLIGHET SOM ÄR DÅLIG?

HUR ÄR MAN EN GOD VÄN TILL EN KOMPIS SOM HAR DET SVÅRT?

NÄR ÄR DET TASKIGT ATT BERÄTTA OM EN HEMLIGHET?

NÄR ÄR DET VIKTIGT ATT BERÄTTA OM EN HEMLIGHET?

Om ordet nej

SAMTALA OM ORDET NEJ

Samtala om ordet nej och när det kan vara viktigt att kunna säga och visa nej.

Berätta att det kan vara extra läskigt för ett barn att säga ifrån till en vuxen, men barn får absolut göra det. Även om vuxna kan höja rösten och låta väldigt arga och samtidigt vara stora, starka och hotfulla så är det bra att veta att man får säga nej om situationen inte är för barnets bästa. Den som är barn har rätt att känna att den vuxna lyssnar.

Ibland kan man känna sig oartig och till och med taskig för att man säger nej, trots att det är en dålig situation. Det är lättare att säga nej om man får en tydlig fråga men det kan vara så att personen inte frågar först utan bara gör något, till exempel kramar en. Då kan det vara bra att visa nej.

HAR DU NÅGRA TIPS PÅ HUR MAN KAN VÅGA SÄGA IFRÅN?

KAN MAN SÄGA NEJ PÅ OLIKA SÄTT?

FINNS DET ANDRA ORD SOM BETYDER NEJ?

KAN MAN VISA NEJ?

HUR KÄNNES DET NÄR MAN VILL SÄGA NEJ MEN INTE VÅGAR?

HUR KAN MAN SÄGA IFRÅN I DEN DIGITALA VÄRLDEN?

Vad betyder svaret?

INLEDNING

Den här övningen passar att göra två och två framför gruppen. Om en elev inte vill så går det bra att bara vara publik.

ÖVNING

En elev drar en frågelapp och läser frågan. Den andra eleven drar en svarsapp och gör eller säger det som står där. Diskutera efteråt om det var svårt att tyda svaret. Var det något svar eller någon gest som var tydligare än de andra?

Vill du leka?

Titta ner på dina fötter och var tyst.

Vill du ha massage?

“Inte nu.”

Vill du smaka godis?

Skaka på huvudet.

Vill du åka i min bil?

Gå därifrån.

Kan du passa min hund en stund?

“Jag är allergisk.”/ “Jag är förkyld.”

Kan du ge mig en kram?

“Jag får inte för mamma.”

Vill du ha mer mat?

Ryck på axlarna.

Vill du sova hos mig?	"Aldrig i livet."
Får jag fota dig?	"Jag har inte tid."
Vill du sitta i mitt knä?	"Tyvärr."
Vill du följa med mig hem?	Titta åt ett annat håll.
Ska vi bada?	"Nej."
Kan du filma mig?	"Absolut inte."
Får jag hålla dig i handen.	"Jag vill inte."

Nej och stopp!

INLEDNING

Att lära känna sin röst och öva på att använda sitt kroppsspråk är ett viktigt verktyg för att bli tryggare i sig själv. I övningen nedan överdrivs det hela på ett roligt sätt.

ÖVNING

Träna på att säga nej, stopp, sluta, vänta och jag vill inte, riktigt kraftfullt. Man behöver inte skrika men använd gärna en stark och bestämd röst, och gör rörelsen som hör till samtidigt. Lär er först rörelserna innan ni sjunger sången tillsammans.

- ➔ Nej (stampa foten i golvet)
- ➔ Stopp (håll upp handen framför dig, med armen utsträckt)
- ➔ Sluta (böj armarna lite och tryck sedan snabbt ner händerna längs kroppens sidor)
- ➔ Vänta (håll upp handen bredvid ditt ansikte, med böjd arm)
- ➔ Jag vill inte (lägg armarna i kors framför kroppen)

IMSE VIMSE NEJ OCH STOPP

Upp och hoppa, dags att röra lite på sig! Sjung **Imse vimse nej och stopp** tillsammans, och gör nej- och stopp-rörelserna till. Det är lite klurigt, i början kanske du råkar göra rörelserna till Imse vimse spindel.

(Melodi: Imse vimse spindel)

Imse vimse NEJ NEJ
Klättrar upp för SLUTA
Ner faller VÄNTA
Spolar spindeln STOPP
Upp stiger JAG VILL INTE
Torkar VÄNTA bort
Imse vimse NEJ NEJ
Klättrar STOPP igen.

Mitt område

INLEDNING

Alla har rätt att bestämma över sin egen kropp. Alla har vi gränser för vad som känns bekvämt för hur andra rör vår kropp eller ser på den. En del människor gillar till exempel att kramas, medan andra inte är lika bekväma med så mycket närhet. Då har man rätt att säga nej och man har rätt att bli respekterad för det.

... om privata kroppsdelar

Det finns kroppsdelar som är extra privata, till exempel snoppen, snippan och munnen. De områdena ska ingen ta på, på ett obehagligt sätt, eller om du inte vill. Det kan finnas situationer när någon måste titta på eller undersöka dina privata områden, till exempel om du har råkat ut för en olycka. Då ska personen göra det på ett respektfullt sätt.

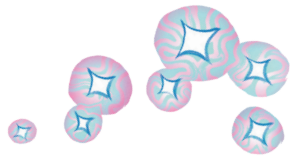
... om osynlig personlig gräns

En person som man känner och tycker om kan man sitta eller stå riktigt nära utan att det känns konstigt. Till exempel två vänner som tittar på en liten skärm tillsammans, eller någon i familjen som ligger i sängen bredvid en och läser en bok. En främmande person vill man gärna ha lite avstånd till. Det känns obehagligt om den till exempel kommer nära ens ansikte för att visa något, eller om den står alldeles intill en i en kö fast det finns jättemycket plats bakom. Det kan såklart också vara någon man känner som man inte vill vara nära.

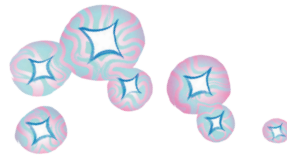
ÖVNING

Prova din personliga gräns. Gå fram till en person för att prata, stanna där du känner att det blir lagom. Hur nära hamnade du? En underarms avstånd? En hel arm?

Hjälplistan

Hemligheter som känns roliga och bra får man behålla för sig själv. Hemligheter som känns tunga och dåliga får man berätta om. Här finns tips på viktiga vuxna som du kan berätta för och som kan hjälpa dig. Fundera gärna på vem just du skulle välja att berätta en dålig hemlighet för.

TIPS PÅ VIKTIGA VUXNA

Föräldrar
Andra släktingar
Kompisars föräldrar
Föräldrars kompisar
Lärare
Fritidspedagoger
Skolans kurator
Skolsköterska eller skolläkare
Annan personal på skolan till exempel speciallärare, rektor
Ledare inom din fritidsaktivitet
Grannar

jagvillveta.se

är en bra sajt med information för barn om dåliga hemligheter, om brott och vad man kan göra om man är orolig för sig själv eller någon annan. Klicka vidare på 8-13 år.

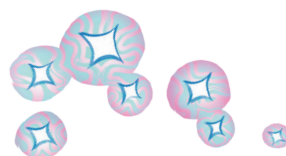
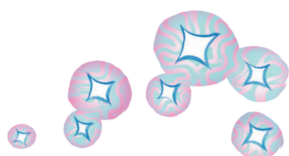
Polisen 112 – ring och berätta om något **farligt** eller **olagligt** som **händer just nu**.

Polisen 114 14 – ring och berätta om något **farligt** eller **olagligt** som **har hänt**.

BRIS 116 111 – ring och få **tips** vad du kan göra om du har en **dålig hemlighet** som gäller dig eller någon annan.

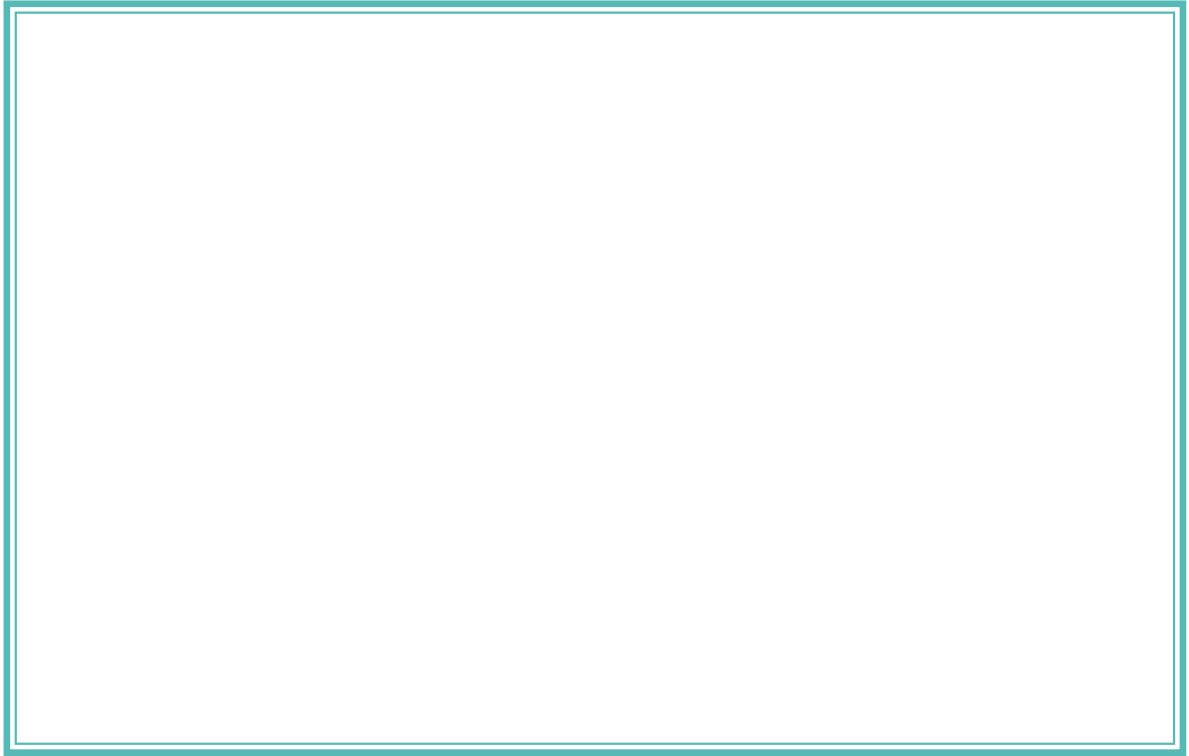
På YouTube finns en informationsfilm om hur BRIS fungerar

<https://youtu.be/hssbjghuiZQ>

Amulett

Vissa människor har ett litet föremål som de tycker hjälper dem att vara modiga eller som de tänker ger dem tur. En sådan sak kan kallas en amulett. Minns du vad Elena ger till Stella? Minns du någon gång när Stella tycker att hon får mod och kraft från sin amulett?

Fantisera om att du skulle ha en amulett, vad skulle det vara? Rita och skriv.

Fundera på om du tror att amuletter verkligen fungerar och kan hjälpa en person. På vilket sätt i så fall?

Miniberättelser

VAD HÄNDER SEDAN?

LÄS BERÄTTELSEN HÖGT TILLSAMMANS. SAMTALA OM HUR BERÄTTELSEN KAN FORTSÄTTA.

Miriam's kattunge

Miriam sitter på trappan utanför sitt radhus. Hon är den lyckligaste i hela världen. Vet ni varför? Jo, hon har fått en kattunge. En alldeles egen, varm, gosig, levande kattunge som är så gullig att Miriam blir alldeles skrattig. Nu sover kattungen i Miriam's knä och Miriam sitter stilla och bara tittar på den. Hon ler och det känns som att hennes hjärta svämmas över av kärlek.

Plötsligt hör hon en bildörr smälla igen och hon tittar upp. Det är hennes granne Pelle och hans pappa som kommer hem. Miriam ser hur pappan drar Pelle jättehårt i armen, ut från baksätet. Pelle har fotbollskläder på sig. Pappan skäller med låg, sammanbiten röst. Han är så arg så att han kokar. "Din mesiga tönt. Du måste SKJUTA när du har bollen fattar du väl. Åhh. Jag SKÄMS, min son är SÄMST."

De har inte sett Miriam ännu, hon sitter så tyst hon bara kan. Precis när pappan har knuffat Pelle uppför grusgången och in genom ytterdörren så ser pappan henne. Han tar stora, arga kliv mot henne, hans ögon är alldeles svarta. Miriam blir livrädd och försöker krypa ihop till en liten boll. Hon lägger armarna runt kattungen och böjer ner huvudet. "Om du säger något om det där så stryper jag din äckliga katt, fattar du?" väser pappan, jättenära hennes öra. Miriam nickar, nästan omärkligt. Han går in till sig. Miriam börjar gråta. Hela kroppen skakar. Kattungen vaknar och sträcker på sig. Åh vilken tur att den inte hörde.

OJ, OJ. HUR SKA DETTA SLUTA? VAD GÖR MIRIAM NU, TROR DU?

Om det behövs ta hjälp av frågorna för att få igång samtalet:

Får man hota någon?

Vad tycker du att Pelle ska göra när hans pappa skäller?

Vågar Miriam släppa ut sin katt (det är en utekatt)?

Hur blir det om Miriam berättar för en vuxen?

Hur blir det om Miriam inte berättar för någon?

Samuel handlar

Samuel har gått till centrum alldeles själv. Det är första gången hans mamma låter honom göra det. Han har ett bankkort och en kod och han ska köpa te och blåbärssoppa till mamma som är sjuk. Då och då känner han efter så att lappen med mammas hemliga kod ligger kvar i jackfickan.

Han letar länge efter tehyllan i butiken. Runt, runt går han. Pasta, toalettpapper, godis – men inget te. Han har handlat i den här butiken tusentals gånger, men då har han mest lagt märke till var de har ostbågar och apelsinjuice – sådant som han gillar. Han känner tårarna komma krypande, varför hittar han inte den dumma tehyllan?

En kvinna kommer fram och frågar hur han mår. Samuel börjar gråta på riktigt och han berättar att mamma är sjuk och hon älskar te och nu har han letat jättelänge. Kvinnan tar hans hand och leder honom runt ett hörn. Där är hyllorna med te! Hon hjälper honom att välja en sort och han tror att det är den som mamma brukar ha. Äntligen kan han gå till kassan och betala.

Utanför butiken sitter kvinnan redan på en bänk. Samuel ler och vinkar lite för att tacka för hjälpen. Han ska skynda sig hem till mamma nu. Men kvinnan viftar att han ska komma och han vill såklart inte vara otrevlig mot henne så han går fram.

“Du är en söt pojke”, säger hon och klappar hans kind. Hon luktar starkt av parfym, känner han nu. Samuel ångrar att han gick fram, han vill verkligen bara gå hem, nu genast. “Jag ska bjuda dig på marängsviss”, säger kvinnan.

Samuel är helt tyst. Han vet inte vad han ska svara. Han har fått en klump i magen och det är svårt att andas. Om han springer iväg så kanske kvinnan blir jättesur. “Ge mig din mammas kort så ska jag köpa maränger, det har jag inte hemma. Men säg inget till mamma”, säger hon.

Det känns som Samuel vill kräkas och gråta på samma gång. Han tittar ner på sina skor.

HJÄLP! VAD SKA SAMUEL TA SIG TILL?

Om det behövs ta hjälp av frågorna för att få igång samtalet:

Varför ångrar Samuel att han gick fram till kvinnan efter handlingen?

Är det en dålig sak att hon vill bjuda på marängsviss?

Samuel vill skynda sig hem, varför då, tror du?

Hur blir det om Samuel berättar för en vuxen?

Hur blir det om Samuel inte berättar för någon?

Emma skäms

Emma och Lilja ska leka på lekplatsen bakom huset där de bor, det har deras mammor bestämt. De är grannar och idag vill mammorna ha lite egentid och fika och prata själva. Emma surar, det är inte roligt att bli utkastad från sin egen lägenhet. Hon kanske också ville vara hemma och ha egentid med mamma. Tänkte inte Liljas mamma på det?

Lilja är två år yngre än Emma och det är väldigt mycket. Inomhus tycker Emma att Lilja är rolig att leka med men här ute när alla kan se dem så kan hon inte alls slappna av och leka vanligt. På Emmas skola har några bestämt att det är töntigt att leka med småbarn. Emma tycker också det, känner hon nu.

Lilja tjarar att de ska leka mammor. Hon har till och med med sig sin löjliga docka. Pinsamt! Emma säger åt Lilja att hon kan gå och gunga. Lilja ser förvånad ut. Vad ska Emma göra då? Emma får ljuga och säga att hon har ont i magen och behöver ta det lugnt.

Efter en stund kommer Eddie och Arash från Emmas klass. Emma försöker se ut som att hon står och väntar på någon. Någon jämnårig. Killarna har en basketboll och börjar kasta den mot korgen. Rätt som det är passar Arash bollen till Emma där hon står. Han ler och erbjuder henne att vara med och spela.

När Lilja ropar låtsas Emma inte om henne. Emma dribblar och passar. Till slut drar Lilja i Emmas tunika för att hon ska lyssna och innan Emma hinner tänka sig för så har hon knuffat Lilja så hårt att hon ramlar och tappar sin docka. Lilja börjar gråta. Hon reser sig och börjar springa mot huset. Dockan ligger kvar i det smutsiga gruset.

Emma får panik, vad ska den pinsamma ungen göra nu? Hon springer efter och får tag i Liljas hoodie. Lilja ser både rädd och ledsen ut men det kan Emma tyvärr inte tänka på nu. "Säg att vi lekte och du ramlade från gungan. Fattar du? Om du säger att jag knuffade dig så kommer jag att säga till dina kompisar i skolan att du har bajsat på dig."

ÅH NEJ. EMMA HOTAR LILJA. DET ÄR JU INTE ALLS BRA ... HUR SKA EMMA GÖRA NU?

Om det behövs ta hjälp av frågorna för att få igång samtalet:

Varför blir Emma irriterad på Lilja?

Emma knuffar Lilja men hon säger inte förlåt, varför?

Emma hotar Lilja, vad borde Emma göra istället?

Hur blir det om Emma berättar för sin mamma?

Hur blir det om Lilja berättar för sin mamma?

Carlos i simhallen

Det är alltid så ruggigt precis innan man har hoppat i. Carlos håller om sig själv och huttrar till. Äntligen kommer Lena och de får gå i bassängen. Carlos är en riktig fisk i vattnet, han lärde sig simma redan när han var fem år och han kan hålla andan i en halv minut. Hans pappa brukar kalla honom för hajen.

Idag är Christian sjuk så hjälpfröken Åsa har följt med Lena för att vakta badet. De dyker efter ringar, övar simtag och leker en kull-lek. Det är jätteroligt att försöka springa i vatten! Carlos skrattar så mycket att han får en kallsup.

Lektionen tar slut alldeles för fort, dags att duscha säger Lena. Om någon av killarna behöver hjälp så ska de komma och säga till Åsa, som sitter precis utanför, berättar Lena.

Carlos duschar varmt och tvålar in sig noga, även håret. Han blundar och sköljer. Plötsligt ryser han till och tar ett hastigt steg åt sidan. Någon gick in i honom och nuddade sin blöta, halkiga hud mot hans rumpa. Carlos har skum i ögonen och måste skölja bort det innan han kan se sig omkring. Ingen är kvar i duscharna. Konstigt. Carlos tvättar av sin stjärt en extra gång för att få bort den obehagliga känslan.

I bastun sitter Mille och Amir tätt ihop och fnissar. En naken man sitter på högsta bänken och Carlos tänker att de fnissar åt mannen. När Carlos kliver upp till Mille och Amir ser han att mannen tittar på honom och ler. Han får tillbaka den obehagliga känslan och kalla kårar går genom hans rygg, trots att han är i en varm bastu. Carlos tittar bort, håller handduken extra hårt runt kroppen och går snabbt ut till omklädningsrummet istället. Han känner att han har blivit alldeles röd i ansiktet och hans hals har liksom snörpts åt så att han knappt kan andas. Mille och Amir fnissar fortfarande när de kommer för att klä på sig. "Skum man alltså", säger Amir "såg du honom?" Carlos nickar och försöker skratta han också. "Sjukt skum." "Vi säger inget till Lena för då får vi kanske inte bada fler gånger", säger Amir sedan.

HUR FORTSÄTTER DET HÄR DÅ? HUR TÄNKER CARLOS NU? VAD GÖR HAN, TRÖR DU?

Om det behövs ta hjälp av frågorna för att få igång samtalet:

Vad var det Carlos kände i duschen, tror du?

Varför vill killarna att Carlos inte ska berätta för en vuxen?

Hur blir det om han berättar?

Hur blir det om han inte gör det?

Ludvig har barnvakt

Mamma och pappa ska äta middag på restaurang med mammas chef. De gör sig extra fina märker Ludvig. Han tycker att det verkar härligt att vara vuxen, ha snygg frisyra och åka taxi till en viktig middag eller en rolig fest. Vanligtvis när mamma och pappa är borta så brukar Ludvigs storsyster passa honom men ikväll har hon gått på en dejt. Dejten heter Gustav och de ska äta på Taco Bar och gå på bio.

Ludvigs syster har hjälpt till att hitta en annan barnvakt, det är faktiskt Gustavs kompis. William heter han. Ludvigs pappa har köpt chips och dipp, Fanta exotic, vindruvor och några roliga godisar som Ludvig inte sett förut. Medan mamma knyter slips på pappa och målar läppstift på sig själv så förbereder Ludvig för myskvällen. Han håller upp chipsen i en fin skål. Han blandar gräddfil med pulver och även om det är några små klumpar kvar när han har rört om så smakar dippet jättegott när han provar lite med fingret.

Äntligen kommer William, Ludvig tycker att han ser väldigt cool ut med sin långa lugg som hänger snett framför ögonen. Säkert är han grym på fotboll. Mamma och pappa säger hej då och Ludvig tycker att det blir lite pinsamt när mamma skrattar och säger att han har längtat och förberett jättemysigt.

William vill se på fotboll. Ludvig låtsas att han också vill det. "Finns det mer Fanta?" frågar William efter en stund och Ludvig blir glad, det betyder att William gillade läsk. Han springer och hämtar flaskan i kylan och fyller på Williams glas. När matchen är slut vill William se en till men då blir det pinsamt för Ludvigs familj har inte kanalen som den matchen visas på. William stönar och säger att han inte pallar att se den på mobilen. Det fattar ju Ludvig och skäms över att de har så dåliga kanaler.

"Vi kan köra sanning eller konka", säger William då. Ludvig vet inte vad det är men han säger ja. Tydligt ska man välja konka om man är nybörjare så Ludvig tar det. "Ha! Din konka blir att du ska ta av dig kalsongerna och fota och skicka bilden till Freja i min klass", skrattar William. "Va?" Ludvig försöker le. Men samtidigt börjar hans läpp att darra. Det här är väl en väldigt konstig lek?, tänker han. Eller? "Och alltså, man får absolut inte banga, då kommer någon att dö." William skrattar inte längre, han tittar allvarligt på Ludvig.

MEN VAD HÄNDER? ÄR DET HÄR OKEJ? VAD GÖR LUDVIG NU?

Om det behövs ta hjälp av frågorna för att få igång samtalet:

Ludvig är orolig att barnvakten har tråkigt, vad tänker du om det?

Vad kan man göra om man ändrar sig och inte vill vara med, mitt i en lek?

Hur säger man ifrån till någon som är äldre?

Hur blir det om Ludvig inte berättar för en vuxen?

Hur blir det om han berättar?

Emily älskar innebandy

Emily går på innebandy. Det är träning två gånger i veckan och hon längtar alltid till träningsdagarna. Innebandy är det roligaste som finns! Det näst roligaste som finns är att göra musikvideor. På Emilys innebandy går en tjej som heter Arisa. Hon är en grym målvakt. Emily och Arisa har redan gjort planer på att bli proffs tillsammans. Arisa går i en annan skola men det gör inte så mycket – på innebandyn är de kompisar. Emily har bett sina föräldrar att de inte ska hämta henne direkt efter träningen, för hon och Arisa vill ha lite tid i omklädningsrummet att prata och skratta – och spela in musikvideor. Nästan varje vecka har Arisa idéer till en ny dans de ska göra, till en ny låt. Om inte Arisa blir innebandyproffs så kommer hon att bli artist, det är Emily säker på.

Den här säsongen har de en ny tränare på lördagarna. Han heter Jocke. Emily vet att Jocke är en jätteduktig, nästan lite känd, spelare. Ändå är det något hon inte gillar med Jocke. Det är svårt att förklara men Emily har börjat märka att Jocke alltid ska ta henne som exempel att visa saker. I början blev hon glad och stolt att han valde henne, men sedan började hon tycka att det var jobbigt. Jocke tar alltid tag runt Emily och håller om henne när han ska visa något med hennes klubb. Hans ansikte kommer jättenära och Emily känner sig väldigt illa till mods. Eftersom hon inte sa till från början så känns det konstigt om hon skulle säga till nu. Tänk om han blir sur och inte vill vara deras tränare längre.

Träningen är slut för idag och Emily och Arisa håller på att filma sin nyaste dans. Arisa har en selfie-pinne som hon filmar med. Emily är superkoncentrerad på stegen och märker inte att Jocke har kommit in i omklädningsrummet. När hon upptäcker honom så skriker hon till lite, hon blir skrämmd. Jocke bara ler och frågar om han ska hjälpa till och filma. Arisa blir glad och säger ja men Emily får en klump i magen. "Ni borde ta av er tröjorna och bara ha topp, det är så de kända stjärnorna har", säger han sedan. "Dra upp shortsens lite också." Emily blir alldeles kall, det är inte alls roligt längre, hon vill inte vara med. Tycker inte Arisa att det här är obehagligt? Åh, hoppas att pappa kommer snart.

VAD BLIR FORTSÄTTNINGEN PÅ DET HÄR? VAD GÖR EMILY?

Om det behövs ta hjälp av frågorna för att få igång samtalet:

Hur ska Emily veta om Jocke bara är schysst eller om han är skum och läskig?

Ska hon våga säga ifrån? Hur?

Vad tänker Arisa om saken, tror du?

Hur blir det om Emily berättar för en vuxen?

Hur blir det om hon inte berättar för en vuxen?

Leos lek

Leo hoppar studsmatta hemma hos sin kompis Karim. De har alltid jätteroligt på studs-mattan och kan hoppa hur länge som helst. Just nu har de hittat på en lek som är att man ska undvika att nudda olika bollar. Det känns som att vara i ett datorspel tycker Leo. Man får poäng och minuspoäng och av en liten svart boll så dör man. Om man dör så har de hittat på att man ska gå ner på marken och springa ett varv runt studsmattan för att få ett nytt liv. När Karims lillasyster Lilah kommer ut och säger att hon också vill hoppa så blir Karim sur. "Du och Sally hoppade igår. Det är faktiskt min tur nu!" säger han med irriterad röst. "Den här leken passar inte för ettagluttare", lägger han till. Leo tycker att Karims lillasyster är det sötaste som finns. Hon till och med luktar sött. Nu vill Leo vara snäll och viskar till Karim att det finns ett sätt hon kan vara med på. Karim muttrar "Ok, vi kan väl prova då". Leo ler vänligt mot Lilah och erbjuder henne att komma upp på studsmattan. Han förklarar noga reglerna i den här datorspelsvärlden som studsmattan är.

När Leo har förklarat färdigt så tittar Lilah på Karim. Hon ser ut som att hon vill fråga honom något men han tittar bara ner på sina fötter. Då säger hon att hon kan vara med en liten stund, sedan ska hon kanske gå in och rita.

Det som Leo har hittat på är att den som nuddar svarta bollen och dör ska lägga sig under studsmattan och räkna till hundra, istället för att springa runt. Samtidigt så ska den andra personen försöka fånga Lilah och då vinner den tusen extrapoäng. Leo är ivrig och börjar studsa. Karim och Lilah verkar inte lika glada men de hoppar. Ganska snart får Karim den svarta bollen på sig och han kliver av.

Leo skriker "Yes!" och springer efter Lilah som tjuter till och ramlar. Leo kan enkelt lägga sig ovanpå och hålla fast henne. "Nu är du min fånge! Tusen poäng!" säger han nöjt. "Jag vill inte vara med", protesterar Lilah och slingrar sig. Leo tycker inte att man kan sluta mitt i. Istället håller han hårdare tag och helt plötsligt har han pussat henne på hennes varma, mysiga kind. Då börjar hon gråta tyst. Leo blir stressad, det var ett misstag att vara schysst och låta henne vara med. Ettafantgluttare. Han skulle ha lyssnat på Karim! Nu viskar han snabbt till Lilah att om hon säger något till Karim eller till sina föräldrar så kommer han att ta henne som en riktig fånge hemma i sin källare nästa gång.

ÅH NEJ. VAD HÄNDER? VAD SKA LEO GÖRA NU?

Om det behövs ta hjälp av frågorna för att få igång samtalet:

Om någon har sagt ja till en lek, är det då okej för den att avbryta mitt i?

Varför blir Leo stressad när Lilah börjar gråta?

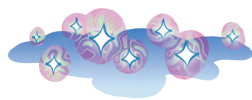
Hur känns det att hålla fast någon som inte vill?

Hur blir det om Leo berättar för en vuxen?

Hur blir det om Leo inte berättar för en vuxen?

**Det här lärmaterialet hör till boken
Stella och hemligheten utgiven av Bonnier Carlsen
i samarbete med Childhood Foundation.
Författare: Madeleine Bernadotte,
Karini Gustafson-Teixeira och Marie Oskarsson.**

Stella och hemligheten – Lärmaterial

ISBN: 9789178231072

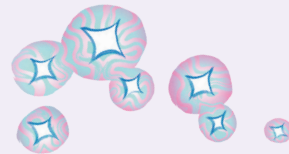
© 2019 Bonnierförlagen Lära och Katarina Neiman Hedensjö

Författare: Katarina Neiman Hedensjö

Projektledare: Eva Skarp

Form: Marit Messing

Illustrationer: Stina Lökvist

VAD ÄR EN DÅLIG HEMLIGHET?

VAD KAN MAN GÖRA OM MAN FÅR HÖRA EN DÅLIG HEMLIGHET?

OCH VARFÖR ÄR DET IBLAND SÅ SVÅRT ATT SÄGA IFRÅN TILL EN VUXEN, NÄR MAN ÄR BARN?

Lärarmaterialet till boken *Stella och hemligheten* är framtaget för att underlätta för dig som är lärare att arbeta med bokens huvudteman: barns rättigheter och dåliga hemligheter. Introducera *Stella och hemligheten* som högläsningbok för din elevgrupp och använd lärarmaterialet parallellt.

Här hittar du:

- bokfrågor
- samtalsfrågor
- övningar
- kopieringsunderlag

Tack för att du gör ett fantastiskt arbete.

